

תוכן הענינים

רבי אליעזר הגדול

שער א / יסוד אדני קדש

סימן א / 'לשיטתיה' במשנתו של רבינו ג.

מבאר חידושו של רשכבה"ג מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בדרך לימוד ה'לשיטתיה', בו כל דין מחלקי התורה נובע מנקודת יסוד מופשטת, הקשר עם בעל השיטה, והצריכותא שבכל אחד מהפלוגות, מבאר המעלות טובות שבדרך לימוד ה'לשיטתיה', על יסוד משנתו של רבינו מיוסד שיטתם הכללית ודרכי לימודם של רבי אליעזר ורבי יהושע בש"ס ובמדרש, מבאר שיסוד זה מתבטא בכמה אופנים שונים ומסתעף לכמה חקירות ושאלות.

סימן ב / ב' אופנים בזמן ואופן הגאולה יא.

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בר"ה אם בתשרי או בניסן עתידין להגאל, יסוד ביאור מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש דתלוי אם העיקר הוא בחי' ההעלאה מלמטה למעלה או ענין ההמשכה מלמעלה למטה, מביא עוד פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בסנהדרין גם באופן ומצב נפש בני' בגאולה העתידה, ביאור רבינו דאולי בזה לשיטתייהו הכללית, מבאר ב' אופנים בביאור פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע אם ישראל נגאלין בתשובה או לא ומתווך ביניהם.

סימן ג / ב' אופנים בגדר בריאת העולם יז.

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בר"ה אם בתשרי נברא העולם או בניסן, ביאור מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש דתשרי מורה על העבודה בדרך מלמטה למעלה וניסן מורה על העבודה בדרך מלמעלה למטה, מבאר דרבי אליעזר ורבי יהושע אזלי בזה לשיטתייהו הכללית אם העיקר הוא בחי' ההעלאה מלמטה למעלה או ענין ההמשכה מלמעלה למטה, מקשה דלכאורה אלו ואלו דברי אלקים חיים ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, ומבאר דפליגי בזה מהו "העיקר" והתכלית.

סימן ד / מחשבה או מעשה כא.

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בר"ה אם בתשרי נברא העולם או בניסן, ביאור הגר"י ענגיל ז"ל דתלוי אם מדת הדין והמחשבה מכריע או מדת החסד והמעשה, מקשר לפי זה סברת מחלוקתם דרבי אליעזר ורבי יהושע לשיטתם הכללית אם אזלינן בתר בחי' ההעלאה מלמטה למעלה או בתר בחי' ההמשכה מלמעלה למטה, מביא דברי הגר"י ענגיל ז"ל בביאור פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע במס' פרה בדין מחשבה במי חטאת, מוכיח מדברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש דאין פלוגתא זו שייכת לנדו"ד, שוב מעיר עוד מדברי רבינו בביאור פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע במס' תרומות בדיני ביטול תרומה.

שער ב / גדרי הנותן והמקבל

סימן ה / מעשה דתנורו של עכנאי כז.

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בב"מ במעשה דתנורו של עכנאי, מבאר דאולי בזה לשיטתייהו הכללית אם אזלינן בתר בחי' העלאה מלמטה למעלה ובחי' "שמים" הוא העיקר או דאזלינן בתר בחי' המשכה מלמעלה למטה ובחי' "ארץ" הוא העיקר, מבאר עוד דפליגי אם רוב דיני התורה נקבעו לפי גדרי הנותן או לפי גדרי המקבל, דברי המלבי"ם דפליגי אם העיקר הוא ההפשטה מעניני העולם לגמרי או העבודה בתוך העולם, מבאר דהכל עולה בקנה אחד עם שיטתם הכללית.

רבי אליעזר הגדול

סימן ו / חובה או רשות..... מד

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בירושלמי ריש סוטה אם דין הקינוי לאשתו הוא בגדר חובה או רשות, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בביאור פלוגתתם דרבי ישמעאל ורבי עקיבא בכו"כ ענינים בתורה אם הם בגדר חובה או רשות דאזלי לשיטתייהו אם התורה מתייחסת בעיקר לגדרי המקבל או לגדרי הנותן, מבאר דאזלי בזה רבי אליעזר ורבי יהושע לשיטתייהו הכללית, מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בגדר תפלת ערבית ובדין הסעודה בחג הסוכות אם הוא בגדר חובה או רשות, ומבאר יסוד פלוגתתם.

סימן ז / הפטרת הודע את ירושלים..... נ

מביא שיטת רבי אליעזר והך עובדא במגילה בדין הפטרת הודע את ירושלים, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בביאור הך עובדא דמגילה והשייכות לענינו של רבי אליעזר, מבאר עפ"ז ביאור נפלא בכוונת הגמרא, שיטת רבי אליעזר במעשה דתנורו של עכנאי, מבאר דאזיל בכל זה לשיטת' הכללית דהתכלית הוא ענין ההעלאה מלמטה למעלה ואזלינן בתר התורה כפי שהיא למעלה בשמים.

סימן ח / יסוד איסור מלאכות שבת..... נב

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בשבת אם שייך צידה בדבר שאין במינו ניצוד או לא, ביאור ה'מי טל' דתלוי ביסוד החקירה במהות מלאכת צידה אם חיובה משום מעשה התחדשות בהגברא או משום מעשה ביטול דהחפצא, מביא דברי ה'מי טל' דיסוד גדר מלאכות שבת תלוי בגדר שביתת הקב"ה ממלאכת בריאת העולם אם הוא הענין דיש מאין או הענין דמיש אין, וזה גופא תלוי בהחקירה הכללית אם גדר המצות הוא בעיקר כמו שהן מצד גדרי הנותן או גדרי המקבל, מבאר עפ"ז דברי אליעזר ורבי יהושע אזלי לשיטתייהו הכללית.

שער ג / העלאה או המשכה

סימן ט / סוף זמן קריאת שמע..... נז

מביא פלוגתת רבי אליעזר והחכמים ורבן גמליאל בריש ברכות בדין סוף זמן קריאת שמע, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בביאור יסוד הך פלוגתא בעבודת ה' דתלוי אם בבחי' השינה בחיי הנפש אפשר להאדם לקבל עומ"ש או לא, מביא דברי ה'לקוטי לוי יצחק' דרבי אליעזר מורה על בחי' הגבורות ורבן גמליאל מורה על בחי' החסדים, מבאר עפ"ז דאזלי לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד, מוסיף דאזלי לשיטתייהו הכללית אם בחי' ההעלאה והאתערותא דלתתא מצ"ע הוא העיקר או ענין ההמשכה והאתערותא דלעילא.

סימן יוד / בריאת העולם ויצירת הולד..... ס

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע ביומא אם העולם מאמצעיתו הוא נברא או מן הצדדין, שיטת רבי אליעזר בסוטה לענין יצירת הולד שמאמצעיתו הוא נברא, מוכיח דרבי יהושע ס"ל לענין יצירת הולד שמראשו הוא נברא, מבאר דאזלי לשיטתייהו הכללית אם העיקר הוא בחי' ההעלאה מלמטה למ"ע או ענין ההמשכה מלמעלה למ"ט, מביא עוד פירוש ה'בן יהוידע' דתלוי אם אזלינן בתר בכח או בתר בפועל ומבאר דאזלי בזה לשיטתייהו הכללית, מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע במדרש משלי אם החכמה היא בראש או בלב, מביא מה שכתב בס' 'שמנה לחמו' בביאור יסוד פלוגתתם ומתמה על דבריו.

סימן יא / בדין הזכרת גשמים..... סז

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בריש תענית בדין זמן הזכרת גבורות גשמים, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בביאור יסוד פלוגתת ב"ש וב"ה בריש ר"ה אם ר"ה לאילן הוא בא' בשבט או בט"ו בו דתלוי במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד, מבאר עפ"ז דיוק הלשון "כדברי" בית שמאי ובית הלל "אומרים", מבאר דאזלי רבי אליעזר ורבי יהושע לשיטתייהו הכללית אם בחי' ההעלאה והאתערותא דלתתא מצ"ע הוא העיקר או ענין ההמשכה והאתערותא דלעילא.

תוכן הענינים

סימן יב / מקור המים מהאוקיינוס או מהרקיע..... עא

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בתענית אם כל העולם כולו ממימי אוקיינוס הוא שותה או ממים העליונים הוא שותה, דברי הגר"י ענגיל ז"ל דתלוי במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד ואולי בזה לשיטתייהו הכללית, מביא פלוגתת רבי יוחנן וריש לקיש בירושלמי ובמדרש אם עננים מלמעלן היו או מלמטן היו, דברי הגר"י ענגיל ז"ל דתלוי במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד, מביא דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בדרכי לימודם דר"י ור"ל בבחי' סיני ועוקר הרים ושיטתם בבחי' צדיקים ובע"ת, מבאר דהכל עולה בקנה אחד, מקשה על הגר"י ענגיל ז"ל ומוכיח דפלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי יוחנן וריש לקיש הם ב' פלוגות שונות נפרדות זו מזו, מבאר עפ"ז יסוד שיטת רבי יהושע דברכת הגשם בתשרי.

סימן יג / עולם לאכסדרה הוא דומה או לקובה..... עה

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בב"ב אם העולם לאכסדרה הוא דומה או לקובה, מבאר דפליגי אם העולם כפי שנברא ע"י הקב"ה מסובב רק משלש רוחות וע"י עבודתם של ישראל נעשה מסובב מכל ד' רוחותיו או שמלכתחילה הוא נברא כשהוא מסובב מכל ד' רוחותיו, מבאר עפ"ז דאולי לשיטתייהו הכללית אם עבודת המטה בבחי' ההעלאה מלמטלמ"ע הוא העיקר או ענין ההמשכה מלמעלמ"ט, מביא מדברי הפרקי דרבי אליעזר בביאור הטעם שרוח צפונית אינה מסובבת.

סימן יד / מצב הגויים לעתיד לבוא..... פב

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בסנהדרין אם יש לגוים חלק לעוה"ב או לא, מבאר דאולי לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד, מבאר עפ"ז דיוק לשון הגמרא "דברי רבי אליעזר", מביא פלוגתת רבי יוחנן וריש לקיש בסנהדרין אם יש לאוה"ע חלק לעוה"ב או לא, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש דתלוי בגדר מציאות אוה"ע ובירורם לע"ל, מבאר עפ"ז דאולי בזה רבי אליעזר ורבי יהושע לשיטתייהו הכללית אם בחי' ההעלאה מלמטלמ"ע הוא העיקר או ענין ההמשכה מלמעלמ"ט, מבאר לפ"ז דגם רבי יוחנן וריש לקיש אזלי בכל זה לשיטתייהו הכללית במהותם ומדריגתם.

סימן טו / בענין שאלת צרכיו ותפלה..... פה

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בע"ז אם שואל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל או יתפלל ואח"כ ישאל צרכיו, מבאר דאולי בזה לשיטתייהו הכללית אם בחי' ההעלאה מלמטלמ"ע הוא העיקר או ענין ההמשכה מלמעלמ"ט, מביא דברי המדרש שהובא פלוגתא זו בשם רבי מאיר ורבי יוסי, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בשיטתם הכללית דרבי מאיר ורבי יוסי דפליגי אם לימוד התורה שלמעלה מהעולם עיקר או עבודת הבירורים בתוך העולם, מבאר עפ"ז דאולי רבי מאיר ורבי יוסי לשיטתייהו אם שואל אדם צרכיו ואח"כ יתפלל או יתפלל ואח"כ ישאל צרכיו.

שער ד / מדת הדין והחסד

סימן טז / נוסח תפלה קצרה..... צג

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בברכות בנוסח תפלה קצרה, פירוש המפרשים ז"ל דפליגי אם מתפלל אדם שהקב"ה יקיים גזירתו ממעל או שיקיים מהרה בקשת עמך ישראל, מבאר דאולי בזה לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד, מוסיף דרבי יהושע לשיטתו שמתפלל אדם שיהיו צרכיהם לפניך אפילו בשעת עברה ועבירה על דברי תורה, מביא פרש"י בדעת רבי אליעזר ומתמה איך לתווך זאת עם שיטתם הכללית.

רבי אליעזר הגדול

סימן יז / בגדר ביטול ברוב צו

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בתרומות אם תרומה עולה באחד ומאה או במאה ועוד, דברי הגר"י ענגיל ז"ל דתלוי בגדר דין ביטול אם בעינן שיהיה במבטל כפילות הבטל או דסגי אפילו במשהו יותר, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו הכללית במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד, מביא עוד דברי הגר"י ענגיל ז"ל דהני ב' צדדי הספק גופא אם בעינן כפילות דוקא או דסגי אפילו במשהו יותר תלוי בגדר ביטול אם הוא משום לתא דסברא דכל דפריש או משום לתא דהכרעה והיפוך, ואזלי בזה רבי אליעזר ורבי יהושע לשיטתייהו גם בדרכי לימודם אם חידוד שכלם דב"ש מכריע או רובא דב"ה, מוסיף דגם בזה אזלי לשיטתייהו הכללית במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

סימן יח / אין המזבח מקבל טומאה קא

מביא פלוגתת רבי אליעזר והחכמים בחגיגה בטעם הדין שאין המזבח מקבל טומאה, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בביאור יסוד פלוגתתם ע"ד הרמז בעבודת ה', מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד, מבאר עפ"י דיוק לשון המשנה "דברי רבי אליעזר, וחכמים אומרים", שוב מביא דברי רבינו בביאור יסוד פלוגתתם בזה ע"ד הסוד, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו הכללית אם בחי' "שמים" הוא העיקר או תורה "לא בשמים היא" ובחי' "ארץ" הוא העיקר.

סימן יט / ארץ נתנה ביד רשע קה

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בב"ב בפירוש הכתוב ארץ נתנה ביד רשע אם איוב חטא בלבד שכפר בהשגחה העליונה או שיש לדונו לכף זכות שלא דבר איוב אלא כלפי השטן, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

סימן כ / שירת המתים שהחי' יחזקאל קו

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בסנהדרין בענין שירת המתים שהחי' יחזקאל, דברי המהר"ל ז"ל דפליגי אם עיקר השבח והשירה הוא על עצם התחי' או משום לתא דממית בצדק, וכן אם איכא שירה על ענין המיתה בכלל או לא, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו הכללית במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד, מביא פירוש ה'עיון יעקב' ז"ל בביאור פלוגתתם דתלוי בהפלוגתא אם יש מיתה בלא חטא, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בביאור החילוק בין מדריגתם של יוסף ובנימין שהם ב' הבחי' דצדיקים ובעלי תשובה, מבאר דזה עולה בקנה אחד עם מדריגתם דרבי אליעזר ורבי יהושע, שקו"ט בביאור דברי המהרש"א ז"ל לסנהדרין ומיישב את דבריו.

סימן כא / בעין הרע מתו או ברוק טבעו קיב

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בסנהדרין אם חנני' מישאל ועזרי' בעין הרע מתו או ברוק טבעו, דברי המהר"ל ז"ל דפליגי לפי מדתם אם בעין הרע מתו שהוא אש שורף ממדת הדין או ברוק טבעו מכח החסד והמים, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו רבי אליעזר ורבי יהושע במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד, מביא פלוגתת רב ושמואל בסנהדרין דפליגי בפלוגתא דהני תנאי, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בשיטתם הכללית אם לפרש הענין כמו שהוא מצד איסורי "בין אדם למקום" או כמו שהוא מצד ממזנא "בין אדם לחבירו", מבאר עפ"י יסוד פלוגתתם דרב ושמואל ורבי אליעזר ורבי יהושע אם בעין הרע מתו או ברוק טבעו.

סימן כב / הכאה ביד או באצבע קיט

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בסנהדרין במה הכה מלאך ה' במחנה אשור אם ביד או באצבע, דברי המהר"ל ז"ל בביאור יסוד פלוגתתם ע"ד הסוד דתלוי אם הכם בכחו הגדול והנורא מבחי' שמאל וגבורה או שהכם רק בנגיעה באצבע מבחי' ימין וחסד, מבאר עפ"י דאזלי בזה לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

תוכן הענינים

סימן כג / מדת התוכחה קטז

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בערכין במדת התוכחה אם יש להוכיח את חבריו עד שיקצוף זה ויכה את המוכיח או רק עד שיקלל את המוכיח, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

סימן כד / מדת עונש הרשעים קיז

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע באבות דרבי נתן במדת עונש הרשעים הנמנים שם אם חיינ ונידונינ או לא, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד, מבאר עפ"ז דיוק הלשון "דברי רבי אליעזר רבי יהושע אומר", מביא המשך הברייתא דגם רבי יוסי ורבנן גמליאל פליגי בהך פלוגתא אם חיינ ונידונינ או לא, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש במהותם ומדריגתם דרבי יוסי ממדת הדין ורבנן גמליאל ממדת החסד ומבאר דאזלי לשיטתייהו.

סימן כה / ענין הגירושין בעבודה קכא

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בירושלמי בדין קינוי אם הוא חובה או רשות, דברי הירושלמי דתלוי בפלוגתתם דב"ש וב"ה דסוף גיטין בדין גירושין אם מותר לגרש אלא אם כן מצא בה דבר ערוה או אפילו הקדיחה תבשילו, מביא דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בביאור יסוד פלוגתתם בענין הגירושין בעבודה דתלוי במהותם ומדריגתם דב"ש הוא מקו הגבורה וב"ה הוא מקו החסד, מבאר עפ"ז דאזלי רבי אליעזר ורבי יהושע לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

סימן כו / ויסב אלקים את העם דרך קכד

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע במכילתא בפירוש הכתוב ויסב אלקים את העם דרך אם כוונת הכתוב הוא כדי ליגעם לנסותם ולצרפן או שהוא ליתן להם את התורה ולעשות להם נסים ונפלאות, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

סימן כז / ויתעבר ה' בי למענכם קכה

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בספרי בפירוש הכתוב ויתעבר ה' בי למענכם אם הך תיבת ויתעבר דקרא הוא מלשון עברה או מלשון עובר, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

שער ה / "בכח" או "בפועל"

סימן כח / בכח ובפועל בבריאת העולם קכט

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בר"ה אם בתשרי נברא העולם או בניסן, דברי התוס' דאלו ואלו דברי אלקים חיים דבתשרי עלה במחשבה ובניסן היתה הבריאה בפועל, מביא דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש ביסוד שיטתם הכללית דב"ש וב"ה אם אזלינן בתר בכח או בתר בפועל, מבאר דפליגי בזה גם רבי אליעזר ורבי יהושע ואזלי לשיטתייהו בדין סוף זמן ק"ש, דברי רבינו דגדר מחשבה הוא ענין של בכח, מבאר עפ"ז דאזלי ר"א ור"י לשיטתייהו בזמן בריאת העולם אם אזלינן בתר בכח או בתר בפועל, דברי רבינו דפלוגתת ב"ש וב"ה יסודה בשרש נשמתם דב"ש שרשם מגבורות וב"ה מחסדים, מבאר עפ"ז דאזלי בזה ר"א ור"י לשיטתייהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

סימן כט / זמן אכילת הפסח קלד

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בברכות בדין זמן אכילת הפסח אם הוא עד חצות או עד שיעלה עמוד השחר, דברי הגמ' דפליגי אם אזלינן בתר שעת החפזון דמצרים או בתר שעת החפזון דישראל, מבאר דפליגי בזה מהו עיקר זמן הגאולה ואזלי בזה לשיטתייהו הכללית אם אזלינן בתר בכח או בתר בפועל.

רבי אליעזר הגדול

סימן ל' / שמא יבוא אליהו..... קלז

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בפסחים בדין חבית של תרומה תלויה אם מותר לגרום לה טומאה וחייבת בשימור או לא, דברי הגמ' בבכורות דפליגי אם חיישינן לשמא יבוא אליהו ויטהרנה או לא, מבאר דאזלי בזה לשיטתיהו הכללית אם אזלינן בתר בכח או בתר בפועל, דברי רבי יוסי בפסחים שם בשיטת רבי יהושע דחיישינן לשמא יבוא אליהו ויטהרנה, מקשה דלכאורה הסוגיא דפסחים ודבכורות סתרי אהדדי, מביא ביאור ה'מי טל' דהך חששא דשמא יבוא אליהו ויטהרנה בסוגיא דבכורות ובסוגיא דפסחים הם ב' גדרים וב' ענינים נפרדים, מבאר עפ"ז דר"א ור"י פליגי האם ה"בכח" דביאת אליהו מכריע את המצב עכשיו כמו שהוא "בפועל" או לא.

שער ו' / עילאה או תתאה גבר

סימן לא' / כליל לגבוה או אכילת האדם..... קמג

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בפסחים בדין אם אין בשר אין דם או דם אע"פ שאין בשר, דברי התוס' דתלוי בהחקירה אם מעלת הכליל עדיף ממעלת ב' אכילות או לא, מביא דברי הגר"י ענגיל ז"ל דאזלי בזה ר"א ור"י לשיטתיהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין ואור חוזר מלמטה למעלה או ממדת החסד ואור ישר מלמעלה למטה, מביא עוד מדברי הגר"י ענגיל ז"ל דיסוד פלוגתתם תלוי גם באם השפעה רוחנית הוא העיקר או דיש מעלה גם בהשפעה גשמית, מבאר דזה עולה בקנה אחד ממש עם דברי הגמ', מבאר דאזלי בכל זה לשיטתיהו במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

סימן לב' / בגדר שמחת יום טוב..... קמז

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בביצה אם שמחת יום טוב באכילת גשמית הוא רשות או מצוה, מבאר דאזלי בזה לשיטתיהו באם השפעה רוחנית הוא העיקר או דיש מעלה גם בהשפעה גשמית.

שער ז' / מהותם ומדריגתם

סימן לג' / שרש נשמתם..... קנא

בדרך לימוד ה"לשיטתיה" של רבינו מצינו בו עומק חדש, הקשר לבעל השיטה מתבטא גם בשרש נשמתו, שרש נשמתם של רבי אליעזר ורבי יהושע ממדת הדין והחסד, יסוד מדברי המהר"ל ז"ל והגר"י ענגיל ז"ל והגאון המקובל רבי לוי"צ ז"ל, דברי הרד"ל ז"ל דנשמת ר"א שרשה מנשמת משה רבינו בקו הגבורה, מקשה מהמובא ב'מגלה עמוקות' דרבי אליעזר היה נשמתו בחסד, מתרץ ע"פ המבואר בתניא קדישא דהיינו משום ההתכללות דחסד וגבורה, מביא מדברי אדה"ז נ"ע דשרש נשמתם היתה מן המקיפים ומהאור פנימי, מבאר דזה עולה בקנה אחד עם שיטתם הכללית.

סימן לד' / מעשה שהיו בספינה..... קנו

מביא הך מעשה בב"ב ברבי אליעזר ורבי יהושע שהיו באין בספינה, דברי האדה"ז נ"ע שסודות התורה גנוזין באגדות, מביא מליקוטי מוהר"ן בביאור הך מעשה ע"ד הסוד, דברי אדה"ז במעשה דתנורו של עכנאי ושרש נשמתם דרבי אליעזר ורבי יהושע, מבאר עפ"ז דגם הך מעשה שהיו באין בספינה הוא בהתאם למהותם ושרש נשמתם.

תוכן הענינים

סימן לה / ושם האחד אליעזר קנט

בדרך לימוד ה"לשיטתיה" של רבינו מצינו שהקשר לבעל השיטה מתבטא גם בשמו, מביא מדברי האחרונים ז"ל בביאור החילוק בין לשון עזרה לישועה, מבאר עפ"י דשיטתם הכללית של רבי אליעזר ורבי יהושע מרומז גם בשמותיהם, מביא מבעל ה'בני יששכר' דעזרה מורה על הנהגה טבעית וישועה מורה על הנהגה ניסית, מקשר ענין זה לשיטתם הכללית ושמותיהם דרבי אליעזר ורבי יהושע, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בביאור החילוק בין הכיבוש ראשון דיהושע להכיבוש שני דעזרא, ב' המדריגות דצדיקים ובע"ת, מבאר דזה מרומז גם בשמותיהם, מוסיף דגם ב' השמות הוי' ואלקים מרומזים בשמותיהם של רבי אליעזר ורבי יהושע, מביא גם מהמבואר בתוכן שמו של רבי אליעזר ע"ד הרמז.

סימן לו / דברי ימי הייהם קסה

בדרך לימוד ה"לשיטתיה" של רבינו מצינו שהקשר לבעל השיטה מתבטא גם בדברי ימי חייו, מביא מהמסופר ב'פרקי דרבי אליעזר' אודות ראשית דרכו של רבי אליעזר, מבאר דתוכן הסיפור מתאים למהותו ושיטתו הכללית, מביא עוד מהמסופר שהתחיל ללמוד תורה בן כ"ח שנה, מבאר שגם זה מתאים לשיטתו הכללית, מביא מפירוש הרד"ל ז"ל בביאור סיפור החרישה דרבי אליעזר ע"ד הדרש, מבאר דכל זה מתאים למהותו ושיטתו הכללית, מביא הא דאיתא בב"מ שנמנו עליו וברכוהו, דברי ה'אמונה ישרה' בביאור ענין הנידוי למעליותא והקשר למדתו של רבי אליעזר, מביא הא דתנן באבות רבי יהושע אשרי יולדתו, מבאר שראשית דרכו של רבי יהושע מתאים גם הוא למהותו ושיטתו הכללית.

סימן לז / עבודת התשובה קעג

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בסנהדרין באופן ומצב נפש בנ"י בגאולה העתידה אם הוא ע"י תשובה או לא, דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש דלרבי אליעזר העיקר הוא עבודת האדם בבחי' העלאה מלמטה למעלה, מביא כמה מימרות דרבי אליעזר במעלת ענין התשובה, מבאר דכל זה הוא בהתאם לשיטתו הכללית.

סימן לח / הנהגתם קעה

בדרך לימוד ה"לשיטתיה" של רבינו מצינו שהקשר לבעל השיטה מתבטא גם להנהגתו, מביא דרבי אליעזר היתה הנהגתו בקפידה וגבורה כשמאי ורבי יהושע היתה הנהגתו באופן דדרכי נועם ודרכי שלום כהלל, מוכיח זה מכ"מ בש"ס ומבאר דכל זה הוא בהתאם לשיטתם הכללית ומהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

סימן לט / סגנון לשונם קפ

מביא מכ"מ בש"ס שחלוקים רבי אליעזר ורבי יהושע גם בסגנון לשונם, דרבי אליעזר היתה סגנונו בלשון תקיפה וגבורה ורבי יהושע היתה בלשון רכה, מבאר דכל זה הוא בהתאם לשיטתם הכללית ומהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

סימן מ / גרים ונכרים קפה

מביא מכ"מ בש"ס שחלוקים רבי אליעזר ורבי יהושע גם בענין התייחסותם לגרים ולנכרים, דרבי אליעזר התייחס אליהם בגבורה ורבי יהושע היה מקרבם באופן דדרכי נועם ודרכי שלום, מבאר דכל זה הוא בהתאם לשיטתם הכללית ומהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

רבי אליעזר הגדול

שער ח / דרכי לימודם

סימן מא / דרך לימודו של רבי אליעזר קצג

מביא דרך לימודו דרבי אליעזר היה בבחי' סיני, מבאר דהני ב' דרכי הלימוד דסיני ועוקר הרים מתאימים הם לב' הדיעות אם התורה ניתנה בעיקר מצד גדרי הנותן או מצד גדרי המקבל, מבאר לפ"ז דרך לימודו דרבי אליעזר הסיני מתאימה לשיטתו הכללית דהתורה ניתנה בעיקר מצד גדרי הנותן, שקו"ט בשיטת ר"א אם "דברה תורה כלשון בני אדם", מביא שיטתו המיוחדת דרבי אליעזר שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו לעולם, מבאר דאזיל גם בזה לשיטתי הכללית דאזלינן בתר התורה כפי שהיא ניתנה מצד הנותן "כנתינתן מהר סיני".

סימן מב / רבי עקיבא תלמידו קצז

מבאר שבדרך לימוד ה"לשיטתיה" הנה כמה מהתנאים והאמוראים למדו וקיבלו את דרך לימודם ושיטתם הכללית משיטת רבם המובהק, יסוד לזה מדברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בשיטת רבי מאיר, מביא דוגמאות לזה מהמבואר ביסוד שיטתם ודרכי לימודם של אביי ורבא, רב ורבי אלעזר, מוכיח דשיטת רבי עקיבא נוטה לשיטתו הכללית של רבי אליעזר רבו המובהק שממנו למד וקיבל את שיטתו, מביא עוד דרך לימודו של רבי עקיבא היה עוקר הרים, מבאר דזה מתאים לשיטתו הכללית.

סימן מג / פירוש הכתובים רה

דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש ביסוד שיטתם הכללית של תנאים ואמוראים בדרך לימודם בפירוש הכתובים, מבאר שכן מצינו עד"ז גם בדרכי לימודם של רבי אליעזר ורבי יהושע, מוכיח שיטתם זאת מכ"מ בש"ס ובמדרש, מבאר דכל זה הוא בהתאם לדעתם וסדרם בלימוד בכלל ואזלי בזה לשיטתם הכללית במהותם ומדריגתם.

סימן מד / לימוד תורה לכל אדם רכא

מביא המעשה דהירושלמי שבתחילה לא השגיח רבי אליעזר ברבי עקיבא עד שרבי יהושע הוכיחו על זה, דברי הגר"ר מרגליות ז"ל דאזלי בזה בשיטתם והנהגתם דב"ש וב"ה אם לשנות רק לאדם הראוי או לכל אדם, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו הכללית במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

סימן מה / גזירות חז"ל רכב

מביא פלוגתת רבי אליעזר ורבי יהושע בשבת דרבי אליעזר מרבה בשבט גזירות חז"ל שהרבו סייגים לתורה משא"כ רבי יהושע ס"ל שלא עשו היטב במה שהרבו לגזור יותר מדאי, מביא עוד שיטתו של רבי יהושע בב"ב שאין גוזרין גזרה על הצבור אא"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה, מבאר דאזלי בזה לשיטתייהו הכללית במהותם ומדריגתם ממדת הדין והחסד.

קונטרס מנחה חדשה

סימן א / ביסוד הקרבת מנחת העומר ושתי הלחם רכז

מביא ג' סברות בטעם החילוק בין העומר ושתי הלחם דקודם לעומר אם הביא פסול ואילו קודם לשתי הלחם אם הביא כשר, ג' אופנים בגדר ההיתר שע"י הקרבת שתי הלחם ואיסור הבאת מנחה מתבואה חדשה קודם לשתי הלחם, דברי רשכבה"ג מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בזה, מביא מדברי השפת אמת ז"ל סברא נוספת בזה, מבאר הטעם שלא נחית רבינו להביא גם סברא זו, מביא מדברי רבינו להכריע מלשון הש"ס כהשיטות שהוא משום איסור חדש הניתר ע"י שתי הלחם, מביא שכן משמע גם מלשון הספרי ורש"י ז"ל, מדייק מלשון התנא שיש מקום גם להשיטה שהוא משום לתא דמנחה חדשה.

תוכן הענינים

סימן ב / יסוד שיטת הרשב"א והטהרת הקדש ז"ל. רלב

מביא שיטת הרשב"א והטהרת הקדש ז"ל בטעם החילוק בין העומר ושתי הלחם דקודם לעומר אם הביא פסול ואילו קודם לשתי הלחם אם הביא כשר, שקו"ט לשיטת הרשב"א ז"ל ביסוד הך כללא דבקדשים בעינן שנה עליו הכתוב לעכב, מביא מדברי הספרי בטעם החילוק בין העומר ושתי הלחם, מבאר דדברי הספרי מתאימים הם לשיטת הרשב"א והטהרת הקדש ז"ל, שקו"ט בפירושו הרבינו הלל ביסוד שיטת הספרי, מבאר דמפרש הרבינו הלל כהשיטה דאיסור לגבוה הוא משום לתא דאיסור חדש בפני עצמו.

סימן ג / יסוד שיטת השפת אמת ז"ל. רלח

מביא שיטת השפת אמת ז"ל בגדר איסור הבאת מנחה מתבואה חדשה קודם לשתי הלחם שהוא משום לתא דמנחה חדשה, והמסתעף מזה בטעם החילוק בין העומר ושתי הלחם דקודם לעומר אם הביא פסול ואילו קודם לשתי הלחם אם הביא כשר, מקשה לשיטתו מהו הטעם דאם הביא מנחה קודם לעומר הוא פסול, מבאר דהטעם הוא משום לתא דממשקה ישראל, מביא שכן מתבאר גם מדקדוק לשון השפת אמת ומדברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש.

סימן ד / ביאור פלוגתת ר"ט וריב"נ בגדר העומר ושתי הלחם. רמא

מביא שקו"ט דר"ט וריב"נ במנחות בטעם החילוק דקודם לעומר אם הביא פסול ואילו קודם לשתי הלחם אם הביא כשר, מביא ג' שיטות בגדר ההיתר שע"י הקרבת העומר ושתי הלחם, מביא דברי האחרונים ז"ל בגדר איסור חדש אם הוא איסור גברא או איסור חפצא, מבאר עפ"י יסוד פלוגתתם דר"ט וריב"נ בכמה אופנים.

סימן ה / בדין איסור חדש של חו"ל להדיוט ולגבוה. רמז

מביא דברי המנחת חינוך ז"ל בדין איסור הבאת מנחה מחדש של חו"ל, מבאר דדבר זה תלוי בגדר איסור הבאת מנחה מתבואה חדשה קודם לשתי הלחם אם הוא אותו איסור חדש עצמו של קודם העומר או דההקפדה היא ששתי הלחם יהיו "מנחה חדשה", חוקר להאופן דאיסור לגבוה הוא משום לתא דאיסור חדש בפני עצמו אי חל האיסור גם בחדש של חו"ל או לא, מדייק מדברי המנחת חינוך ז"ל בזה.

סימן ו / בדין מנחת שעורים קודם העומר ושתי הלחם. רנב

מביא סוגיא דמנחות בהא דחדשה חדשה כתיב שתי פעמים אם אינו לחדשה של חטים תנהו ענין לחדשה של שעורים, פלוגתת הפרשן ורש"י ז"ל אי אתי לאשמועינן שאסור להביא גם מנחת שעורים קודם לשתי הלחם או שלא תהא מנחה משעורים קודם למנחת העומר, מקשה מהו יסוד פלוגתתם בזה, מבאר דהראשונים ז"ל נחלקו ביסוד האיסור דהבאת מנחה קודם לשתי הלחם ובגדר ההיתר שע"י שתי הלחם ואולי בזה לשיטתייהו.

סימן ז / עוד בדין מנחת שעורים קודם העומר ושתי הלחם. רס

מביא סוגיא דמנחות בהא דחדשה חדשה כתיב שתי פעמים אם אינו לחדשה של חטים תנהו ענין לחדשה של שעורים, פלוגתת הפרשן ורש"י ז"ל אי אתי לאשמועינן שאסור להביא גם מנחת שעורים קודם לשתי הלחם או שלא תהא מנחה משעורים קודם למנחת העומר, קושית השטמ"ק ז"ל על פרש"י דתיפוק לי' דבעינן ממשקה ישראל, מקשה מהו יסוד פלוגתתם בזה, מביא כמה אופנים ביסוד האיסור דהבאת מנחה קודם לשתי הלחם ובגדר ההיתר שע"י שתי הלחם, סברת המנחת חינוך ז"ל בדין איסור הבאת מנחה מחדש של חו"ל קודם לשתי הלחם, מבאר דדבר זה תלוי ביסוד האיסור דהבאת מנחה קודם לשתי הלחם, מתרץ עפ"י קושית השטמ"ק על פרש"י ואולי בזה לשיטתייהו.

רבי אליעזר הגדול

סימן ח / בדין אם לא הביאו השתי הלחם בעצרת רסה

מביא ספיקת הטורי אבן ז"ל בדין אם לא הביאו השתי הלחם בעצרת, מבאר דדבר זה תלוי בגדר האיסור דהבאת מנחה מתבואה חדשה קודם לשתי הלחם, חוקר בזה להאופן דאיסור חדש לגבוה הוא אותו איסור חדש ממש של הדיוט לפני העומר, מוכיח בזה ממה שנתבאר בדין איסור חדש בחו"ל, מבאר עפ"ז עוד ביסוד ספיקת הטורי אבן ז"ל.

סימן ט / גדר איסור חדש גברא או חפצא רסח

מביא חקירת האחרונים ז"ל בגדר איסור חדש אם הוא איסור גברא או איסור חפצא, מביא עוד ממה שחקרו האחרונים ז"ל בגדר איסורים זמניים בכלל אם איסורי גברא המה או איסורי חפצא, מבאר דשני החקירות עולים בקנה אחד, מביא דברי הגר"י ענגיל ז"ל דפליגי הבבלי והירושלמי בגדר איסורים זמניים אם הם איסורי גברא או איסורי חפצא, מביא עוד מדברי האור שמח ז"ל דפליגי הבבלי והירושלמי בגדר איסור חדש אם הוא איסור גברא או איסור חפצא, מבאר דאולי בזה הבבלי והירושלמי לשיטתייהו.

סימן יוד / גדר איסור חדש בעבודת האדם ערב

מביא דברי מרן כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש בביאור דין איסור חדש והתרתו ע"י הקרבת העומר בעבודת האדם והנהגת הנפש, מביא חקירת האחרונים ז"ל בגדר איסור חדש אם הוא איסור גברא או איסור חפצא, מבאר דגדר איסור חדש בעבודת האדם מתאים הוא להצד דאיסור חדש הוא איסור גברא, מביא עוד מהמבואר בדא"ח ביסוד החילוק בין איסורי גברא לאיסורי חפצא, מכריע לפ"ז כהצד דאיסור חדש הוא איסור גברא.

